

مؤلفه‌های جهانی شدن از دیدگاه دانشجویان شرکت کننده در چهار مدرسه تابستانی بین رشته‌ای کشوری شیراز

لیلا بذرافکن^{۱*}، نیکو یمانی^۲، مهسا شکور^۳، اطهر امید^۴، زهرا جوهری^۵، آزاده روح‌الامینی^۶

۱. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی، مربی، گروه آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
 ۲. دکترای تخصصی برنامه ریزی درسی، دانشیار، گروه برنامه‌ریزی درسی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
 ۳. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
 ۴. دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی، مربی، گروه آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی شاهد، تهران، ایران
 ۵. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران
- دریافت مقاله: ۹۱/۱۰/۳۰ آخرین اصلاح مقاله: ۹۲/۳/۲۷ • پذیرش مقاله: ۹۲/۶/۵

زمینه و هدف: امروزه یکی از مهم‌ترین عناوین آموزش عالی، موضوع جهانی سازی در آموزش است که می‌تواند چالش‌ها و فرصت‌های بالقوه‌ای برای دانشگاه‌های علوم پزشکی به همراه داشته باشد. با وجود اهمیت این موضوع، در زمینه دیدگاه و نظرات دانشجویان علوم پزشکی، اطلاعات اندکی در دست است. این پژوهش با هدف بررسی و توصیف نگرش دانشجویان نسبت به پدیده جهانی شدن انجام گردید.

روش کار: این مطالعه، پژوهشی توصیفی-تحلیلی بود. جامعه آماری مشتمل بر دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی بود و تعداد ۱۸۰ نفر از طریق نمونه‌گیری تصادفی، به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق ساخته بود که جهت تعیین روایی آن، از روایی سازه به روش تحلیل عاملی و جهت تعیین پایایی آن، از همسانی درونی به روش Cronbach's alpha استفاده شد. برای تحلیل اطلاعات، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ و روش‌های آمار توصیفی مانند فراوانی و درصد، میانگین، انحراف معیار و آزمون‌های Student-t، تحلیل عاملی، آنالیز واریانس و همبستگی Pearson استفاده شد.

یافته‌ها: در مجموع، ۱۵۰ دانشجوی شرکت کننده در مدارس تابستانی در این مطالعه شرکت نمودند که ۶۴ نفر (۴۲/۷ درصد) مؤنث و ۸۶ نفر (۵۷/۳ درصد) مذکر بودند. در کل، شرکت کنندگان رویکردی موافق یا مثبت نسبت به پدیده جهانی شدن ابراز نمودند. در بررسی آمار توصیفی پرسش‌نامه‌ها (کل سؤالات)، انحراف معیار $\pm 0/61$ با حداکثر $4/27$ و حداقل $2/27$ از میانگین واقعی ۳ بود. در پرسش‌نامه جهانی شدن، چهار عامل اصلی قابل قبول به ارزش ویژه بالاتر از یک و درصد واریانس کلی $70/11$ درصد شناسایی شدند که ۲۵ گویه با بار عاملی قابل قبول (بیشتر از $0/4$) در زیر این چهار عامل قرار گرفتند. این عوامل، عبارت از مقوله نگرش فردی-اجتماعی با ۱۵ پرسش، مقوله نگرش اجتماعی-سیاسی با ۷ پرسش، مقوله عملکرد با دو پرسش و مقوله دانش مدیریت منابع تنها با یک پرسش در پرسش‌نامه جهانی شدن بودند. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان و متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، دانشکده و سن، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: درک مثبت از جهانی شدن و ضرورت آموزش صلاحیت‌های سلامت جهانی، روش‌های مورد استفاده در مدارس پزشکی و نیاز به تسهیل اجماع بیشتری در میان مربیان و دانشجویان پزشکی به عنوان ارایه دهندگان خدمت در آینده را ایجاب می‌کند. این فرایند، منجر به یکپارچه‌سازی جهان، از آگاهی بشر و شکل‌گیری فرهنگ آموزش سلامت به عنوان مقوله‌ای جهانی می‌شود.

کلید واژه‌ها: جهانی شدن، دیدگاه، دانشجویان علوم پزشکی، تحلیل عاملی

* نویسنده مسؤول: گروه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران

مقدمه

مطالعات مختلف بیانگر این حقیقت است که تغییراتی بسیار عمیق، در باورها، ارزش‌ها و سبک زندگی مردم جهان به وقوع پیوسته است و گسترش جهانی این تغییرات، به طور دایم، دامنه و شدت بیشتری می‌یابد. این تغییرات که ناشی از تحولات سیاسی و اقتصادی جهان در عصر حاضر است، به طور متقابل تأثیری عظیم بر جوانب گوناگون زندگی اجتماعی و فرهنگی به جای می‌گذارد (۳-۱). تأثیرگذاری فزاینده فرایند جهانی شدن در عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی و نیز نقش مهم مبحث جهانی شدن در حوزه‌های نظری علوم اجتماعی، ضرورت و اهمیت توجه به بحث جهانی شدن را تشدید و آن را تبدیل به یکی از حوزه‌های مهم فکری در علوم اجتماعی نموده است (۴، ۱). اگر چه برای فرایند جهانی شدن تعاریف مختلفی وجود دارد، اما در تعریف مربوط به کمیته بین‌المللی آمده است که «جهانی شدن عبارت از درهم آمیختن اقتصاد، جامعه‌شناسی، سیاست، فرهنگ و رفتارها از طریق نفی مرزها و حذف پیوستگی‌های ملی و اقدام‌های دولتی می‌باشد».

بنابراین، در فرایند جهانی شدن، ارزش‌ها، سنت‌ها و هنجارهای پایدار یک یا چند فرهنگ در می‌آمیزد و این تحولات، زمینه‌ساز شکل‌گیری عناصر و اجزای اصلی جامعه‌ای فراملی می‌شوند. نتیجه فرایند جهانی شدن، شکل گرفتن جامعه‌ای فراملی است که در تمام ابعاد آن، نقش سیاسی و فرهنگی دولت‌ها کاهش می‌یابد و قوانین و ارزش‌هایی فراملی بر ساختار اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن حکم‌فرما خواهد بود (۴، ۲).

حضور پر رنگ فرهنگ جهانی متأثر از پدیده فراگیر جهانی شدن از یک سو و ابهام و ناشناخته بودن آن حتی در نزد متخصصان امر از سوی دیگر، موجب بروز واکنش‌ها، گرایش‌ها و نگرش‌های متفاوت و ناسنجیده می‌شود که در نتیجه، عدم انسجام و ناپختگی در رویارویی با پدیده جهانی شدن را موجب گردیده است (۵). این موضوع، در حیطه مراقبت‌های سلامت و مسؤولیت دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز

مطرح است و می‌تواند چالش‌ها و فرصت‌های بالقوه‌ای چون تهدید ارزش‌ها یا حوزه کار و فعالیت گسترده‌تر برای دانش‌آموختگان و متخصصین را به همراه داشته باشد (۷-۵). از بین شاخص‌ها و مؤلفه‌های جهانی آموزش ارتباطات سالم با دیگران و همدلی و همدردی با انسان‌ها، تقویت حس احترام برای سایر انسان‌ها، فرهنگ‌ها و ارزش‌های معنوی دیگر، توانایی در زندگی گروهی و همکاری با دیگران و مشارکت در فعالیت‌های گروهی و تصمیم‌گیری‌های مهم جامعه از اهمیت بسزایی برخوردارند. یادگیری در این حوزه، ناظر به مجموعه گسترده‌ای از دانش، مهارت‌ها، توانایی‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌هایی است که فرد را برای شرکت جستن و همکاری با دیگران در کلیه امور فردی و انسانی جامعه، آماده می‌کند (۶، ۵، ۳).

تأثیر پذیری نظام آموزشی در تمام سطوح به طور اعم و آموزش عالی به طور اخص از این پدیده، ایجاب می‌کند که در عناصر و اجزای نظام آموزشی باز اندیشی صورت گیرد؛ به طوری که آموزش عالی در عصر حاضر را می‌توان با ویژگی‌هایی متمایز از گذشته، شناسایی نمود. نقش محوری دانشجویان در دستیابی به اهداف آموزشی و توجه به افق‌های جدید در آموزش پزشکی از این دست تحولات است (۱۱-۸). بررسی‌ها نشان می‌دهد که جهانی شدن و جهانی‌سازی در دنیا، از ادبیات قوی برخوردار است و در زمینه علوم انسانی و اجتماعی، مطالعات گسترده‌ای در خصوص این پدیده انجام شده است و محققین به شرح و بسط این موضوع از جوانب مختلف پرداخته‌اند (۱۷-۱۲).

ادریسی به بررسی عوامل مؤثر بر نگرش جوانان نسبت به فرهنگ جهانی با روش توصیفی- تبیینی پرداخت. در این تحقیق، پرسش‌نامه‌ای در اختیار ۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه تهران که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده بودند، قرار گرفت. او ویژگی‌های فردی، خانوادگی و رضایت از کشور را در تبیین نگرش جوانان نسبت به فرهنگ جهانی مورد بررسی قرار داد. یافته‌ها مؤید این بود که ویژگی‌های خانوادگی

از میان عوامل دیگر، بیشترین تأثیر را بر نگرش جوانان نسبت به فرهنگ جهانی دارد (۱۷).

خواجه غریب نیز با بررسی جامعه شناختی نگرش دانشجویان در رابطه با کارکرد فرهنگی ماهواره، با تأکید بر جهانی شدن دریافت که میانگین جهانی گرایی دانشجویان، نشانگر آن است که میزان جهانی گرایی دانشجویان بیشتر از میزان محلی گرایی آنان است و نگرش آنان نسبت به ماهواره نیز مثبت است. به بیان دیگر، هر چه گرایش های محلی و بومی آنان کاهش می یافت، میزان جهانی گرایی و مظاهر آن در زندگی آنان افزایش پیدا می کرد (۱۸).

اما با وجود این که در آموزش علوم پزشکی، پدیده جهانی سازی می تواند چالش ها و فرصت های بالقوه ای برای دانشگاه های علوم پزشکی به همراه داشته باشد (۱۹-۱۷)، کمتر مورد توجه بوده است و اطلاعات اندکی به خصوص در ارتباط با نظرات و دیدگاه های دانشجویان علوم پزشکی در مورد پدیده جهانی شدن در دست است. از طرف دیگر، یکی از شیوه های آموزش صلاحیت های عمومی، برگزاری دوره های بین رشته ای و مدارس تابستانه است. با توجه به جایگاه و اهمیت آن ها، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی شیراز با همکاری دفتر توسعه آموزش دانشکده پزشکی، اقدام به طراحی چهار دوره از این برنامه بین رشته ای در چهار محور آموزش پزشکی، نبوغ و خلاقیت، مدیریت و اخلاق پزشکی و مهارت های ارتباطی نمود. در این مدارس، موضوع کلی، آموزش بین رشته ای و با رویکردی است که افق دید شرکت کنندگان را نسبت به مسایل مشترک بین حرف مختلف مطرح در دنیا وسعت بخشند (۱۹، ۲۰).

با این پیش فرض که افرادی که در این مدارس شرکت می کنند، اجتماعی تر هستند و دغدغه بیشتری نسبت به تعاملات جهانی دارند، جامعه مورد مطالعه را از بین این گروه از دانشجویان انتخاب کردیم.

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی نگرش دانشجویان علوم پزشکی به جهانی شدن و همچنین تعیین مؤلفه های آن

با تأکید بر متغیرهای جمعیتی از قبیل سن، جنس، دانشکده و رشته تحصیلی می باشد.

روش کار

این پژوهش، توصیفی - تحلیلی بود که در سال ۱۳۹۰ انجام شد. جامعه آماری، دانشجویان شرکت کننده در حداقل یکی از چهار مدرسه تابستانی در دانشگاه علوم پزشکی شیراز بودند که با تهیه فهرستی از شرکت کنندگان در مدارس تابستانی، به روش نمونه گیری تصادفی، انتخاب شدند. حجم نمونه (۱۸۰ نفر) با استفاده از جدول Morgan، بر اساس توان آماری بالاتر از ۰/۸ و سطح معنی داری نزدیک به صفر، در تجزیه و تحلیل سؤال ها مورد تأیید قرار گرفت.

ابزار گردآوری داده های پژوهش، پرسش نامه محقق ساخته نگرش به جهانی شدن بود. این پرسش نامه (با اقتباس از پرسش نامه لطف آبادی (۲۰) و مطالعات دیگر)، شامل پرسش هایی در مورد دانش و نگرش دانشجویان در مورد مؤلفه های جهانی شدن بود. این پرسش نامه شامل ۳۰ گویه در طیف پنج گزینه ای لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) بود. زوایی محتوا و تطابق فرهنگی این پرسش نامه با نظر متخصصان تأیید شد و پایایی آن با پایلوت این مقیاس ها بر روی ۲۰ نفر از دانشجویان به عمل آمد که بر اساس نتایج به دست آمده، Cronbach's alpha بر روی مقیاس نگرش به جهانی شدن ۰/۷۸ می باشد. پرسش نامه ها به دلیل رعایت اخلاق در پژوهش، بی نام بود و از طریق ایمیل و یا تحویل حضوری بین دانشجویان توزیع و از آن ها خواسته شد با مطالعه دقیق راهنمای پرسش نامه آن را تکمیل نمایند و تحویل دهند.

شیوه پاسخگویی مشارکت کنندگان به هر یک از مواد پرسش نامه به این صورت بود که آزمودنی، هر یک از گویه ها را مطالعه می کرد و هر گویه با گزینه مورد نظر خود را در یک طیف با نمرات از کاملاً مخالف (۱)، مخالف (۲)، بی نظر یا متوسط (۳)، موافق (۴) و کاملاً موافق (۵) مشخص می نمود؛

زمینه‌ای جنسیت، دانشکده و سن، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P < 0/05$).

در تلاش برای پاسخ به سؤال اول تحقیق، علاوه بر فراهم آمدن پاسخ سؤال، روایی سازه پرسش‌نامه‌های مورد استفاده تحقیق را نیز مشخص می‌گردد. برای تعیین روایی سازه، از تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی بهره گرفته شده است. به منظور پی بردن به متغیرهای زیر بنایی یک پدیده یا تلخیص مجموعه‌ای از داده‌ها، از روش تحلیل عاملی استفاده می‌شود. از آن جایی که در این تحقیق، هدف تلخیص مجموعه‌ای از داده‌های مورد نظر است، از تحلیل مؤلفه‌های اصلی استفاده می‌شود. برای اجرای تحلیل عاملی از پیش فرض‌های شاخص کفایت نمونه $0/956$ و معنی‌داری نتیجه آزمون کرویت Bartlett ($\text{Bartlett's test of sphericity}$) با $\text{Chi-square } 2815/8$ و درجه آزادی 325 ($P < 0/001$) استفاده شد.

هدف تحلیل عاملی، تعیین عامل‌هایی است که در تحلیل نگه داشته می‌شود؛ یا به عبارت دیگر، دارای اعتبار صوری یا نظری باشد که به طور معمول، از ملاک‌های ریاضی مانند ملاک Kaiser برای نگه داشتن عامل‌ها استفاده می‌شود. بر اساس ملاک Kaiser، فقط عامل‌هایی نگه داشته می‌شود که مقدار ویژه آن یک یا بیشتر باشد (جدول ۱).

به طوری که در پایان، با جمع نمرات هر یک از پاسخگویان به گویه‌ها، میزان تمایل یا نگرش آنان به جهانی شدن تعیین می‌شد.

داده‌ها پس از جمع‌آوری توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ (version 19, SPSS Inc., Chicago, IL) با آماره‌های (آنالیز واریانس یک راهه، آزمون همبستگی Pearson) مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

۱۵۰ دانشجوی از ۱۳ دانشگاه علوم پزشکی (شیراز، کرمان، مشهد، بقیه‌اله، ارتش، سمنان، بوشهر، بندرعباس، تبریز، اهواز، قزوین، کیش و جهرم) در مطالعه شرکت نمودند که ۶۴ نفر (۴۲/۷ درصد) دختر و ۸۶ نفر (۵۷/۳ درصد) پسر از دانشکده‌های پزشکی، دندان پزشکی، پیراپزشکی، داروسازی، مدیریت، پرستاری و مامایی و بهداشت بودند. میانگین سن افراد $3/1 \pm 22/0$ با حداقل ۱۹ و حداکثر ۲۷ سال بود.

در بررسی آمار توصیفی پرسشنامه‌ها (کل سؤالات)، میانگین $\pm 2/27$ انحراف معیار $0/61 \pm 3/42$ با حداقل ۴/۲۷ و حداکثر ۲/۲۷ از میانگین واقعی ۳ به دست آمد. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان و متغیرهای

جدول ۱. چهار عامل اصلی پرسش‌نامه جهانی شدن قبل از چرخش به تفکیک مقدار ویژه بالاتر از یک، درصد و درصد تجمعی واریانس این مقدار

ردیف	عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
۱	اول	۱۴/۱۳۷	۵۴/۳۷۳	۵۴/۳۷۳
۲	دوم	۱/۶۳۱	۶/۲۷۴	۶۰/۶۴۶
۳	سوم	۱/۳۱۲	۵/۰۴۶	۶۵/۶۹۳
۴	چهارم	۱/۱۴۹	۴/۴۱۷	۷۰/۱۱۰

بر اساس برون داد فوق، ۴ عامل مقدار ویژه بالاتر از یک دارد و حدود ۷۰ درصد از واریانس متغیر اندازه گیری شده را تبیین می کند.

انتخاب مؤلفه ها

پس از استخراج مؤلفه ها، چرخش آن ها به منظور رسیدن به یک ساختار عاملی ساده و قابل فهم، ضرورت دارد. در این تحقیق، از روش Varimax rotation استفاده شده است که یک نوع چرخش متعامد است. بررسی ساختار عاملی برون داد فوق (پس از چرخش) نشان می دهد که در پرسش نامه

متغیرهای جهانی شدن، عامل اول در ۱۵ گویه (سؤال های ۱۵-۱)، مقوله نگرش فردی- اجتماعی را اندازه گیری می کند. به همین ترتیب، عامل دوم مقوله نگرش اجتماعی- سیاسی را در ۷ گویه (سؤال های ۲۷، ۲۳، ۲۲، ۲۰-۱۷)؛ عامل سوم، مقوله عملکرد را در دو گویه (سؤال های ۲۴ و ۲۶) و عامل چهارم، مقوله مدیریت منابع را در یک گویه (سؤال ۲۵) اندازه گیری می کند.

جدول ۲. گویه های جهانی شدن عامل اول (نگرش فردی- اجتماعی) و آمار توصیفی مربوط

شماره گویه در پرسش نامه	گویه	موافق تعداد (درصد)	نسبتا موافق تعداد (درصد)	مطمئن نیستم تعداد (درصد)	نسبتا مخالف تعداد (درصد)	مخالف تعداد (درصد)	میانگین \pm انحراف معیار
۱	من باور دارم که انعطاف پذیری در سازگاری با تغییر در دنیای ما بسیار مهم است.	۵۵ (۳۷)	۲۱ (۲۱)	۲۶ (۱۷)	۲۱ (۱۴)	۱۷ (۱۱)	$3/57 \pm 1/40$ $n = 150$
۲	جهانی شدن نه یک فرایند طبیعی، بلکه برنامه ای طراحی شده از سوی قدرت های جهانی است.	۲۶ (۱۷)	۲۶ (۲۱)	۳۱ (۲۱)	۴۴ (۳۰)	۲۲ (۱۵)	$3/07 \pm 1/83$ $n = 149$
۳	سرمایه گذاری قدرت های جهانی در کشورمان، بهانه ای برای تغییر فرهنگی است.	۲۰ (۱۳)	۳۰ (۲۰)	۲۶ (۱۷)	۳۶ (۲۴)	۳۸ (۲۵)	$3/28 \pm 1/39$ $n = 150$
۴	من مایلم برای یک موقعیت بهتر کاری در یک کشور دیگر، نقل مکان کنم.	۴۲ (۲۸)	۴۹ (۳۳)	۳۰ (۲۰)	۲۱ (۱۴)	۶ (۴)	$3/68 \pm 1/15$ $n = 148$
۵	امروزه تصمیم گیری در حوزه آموزش عالی، به شدت تحت تأثیر وقایع جهانی است.	۳۹ (۲۶)	۵۱ (۳۵)	۹ (۶)	۲۲ (۱۵)	۲۶ (۱۸)	$3/37 \pm 1/46$ $n = 147$
۶	جهانی شدن، چالش های عدیده ای برای سیستم آموزشی ما به وجود می آورد.	۳۲ (۲۱)	۲۵ (۱۷)	۲۷ (۱۸)	۴۰ (۲۷)	۲۵ (۱۷)	$3/01 \pm 1/41$ $n = 149$
۷	همکاری دانشگاه ها با دانشگاه های خارج از کشور و سازمان های جهانی، منافع فراوانی برای کشورمان دارد.	۵۴ (۳۶)	۳۸ (۲۶)	۳۳ (۲۲)	۲۱ (۱۴)	۳ (۲)	$3/80 \pm 1/14$ $n = 149$
۸	روند کنونی، نه تنها موجب از میان رفتن فرهنگ های ملی و محلی نمی گردد؛ بلکه موجب حضور بیشتر آن ها در عرصه جهانی می شود.	۵۵ (۳۷)	۳۷ (۲۵)	۱۶ (۱۱)	۱۷ (۱۱)	۲۵ (۱۷)	$3/53 \pm 1/49$ $n = 150$
۹	دولت مردان باید زمینه سرمایه گذاری های خارجی در کشورمان را فراهم بیاورند.	۳۹ (۲۶)	۴۶ (۳۱)	۱۶ (۱۱)	۲۹ (۲۰)	۱۹ (۱۳)	$3/28 \pm 1/39$ $n = 149$
۱۰	خصوصی سازی اقتصادی، موجب پیشرفت و توسعه کشورمان می شود. در نتیجه، باید نسبت به آن اقدام کرد.	۳۹ (۲۶)	۳۷ (۲۵)	۲۵ (۱۷)	۲۶ (۱۷)	۲۲ (۱۵)	$3/30 \pm 1/41$ $n = 149$
۱۱	من فکر می کنم که «جهانی شدن» منافع زیادی برای آموزش عالی	۳۹ (۲۶)	۲۰ (۲۰)	۲۰ (۱۳)	۲۳ (۱۵)	۲۰ (۱۳)	$3/55 \pm 1/46$

n = 150				۲۹	۵۸	در کشور دارد و نیازی نیست که با آن مقابله کنیم.
$3/58 \pm 1/38$ n = 149	۱۵ (۱۰)	۲۷ (۱۸)	۱۴ (۹)	(۲۹) ۴۳	(۳۴) ۵۰	دوست دارم ویلاگی شخصی داشته باشم تا افکار، عقاید و باورهای خود را در معرض قضاوت جهانی قرار دهم.
$3/14 \pm 1/37$ n = 148	۲۷ (۱۸)	۴۴ (۳۰)	۲۳ (۱۵)	(۲۰) ۳۰	(۱۶) ۲۴	من احساس می‌کنم که جهانی شدن، چشم‌انداز کار من در آینده را بهبود می‌بخشد.
$3/43 \pm 1/43$ n = 150	۲۳ (۱۵)	۲۰ (۱۳)	۲۱ (۱۴)	(۲۷) ۴۱	(۳۰) ۴۵	یکپارچگی جهانی، پدیده‌ای اجتناب ناپذیر است و اگر ایران می‌خواهد پیشرفت کند، باید بدون قید و شرط به این روند بپیوندد.
$3/07 \pm 1/49$ n = 148	۳۵ (۲۴)	۳۲ (۲۲)	۲۳ (۱۵)	(۱۷) ۲۵	۳۳ (۲۲)	باید در مقابل قدرت‌های مسلط جهانی ایستادگی کنیم و در روابط سیاسی و اقتصادی خود با این کشورها، سخت‌گیرانه عمل کنیم.

گویه‌های جهانی شدن عامل اول (نگرش فردی - اجتماعی) و $3/68 \pm 1/15$ و «من باور دارم که انعطاف پذیری در سازگاری با تغییر در دنیای ما بسیار مهم است.» با میانگین \pm انحراف معیار $3/57 \pm 1/40$ بیشترین درصد توافق را دارا بودند. گویه‌های جهانی شدن عامل دوم (نگرش سیاسی) و آمار توصیفی مربوط به آن‌ها در جدول ۳ آمده است.

گویه‌های جهانی شدن عامل اول (نگرش فردی - اجتماعی) و آمار توصیفی مربوط به آن‌ها در جدول ۲ آمده است. سه پرسش در مقوله فردی - اجتماعی «همکاری دانشگاه‌ها با دانشگاه‌های خارج از کشور و سازمان‌های جهانی منافع فراوانی برای کشورمان در پی دارد.» با میانگین \pm انحراف معیار $3/80 \pm 1/14$ ، «من مایلم برای یک موقعیت بهتر کاری به یک کشور دیگر نقل مکان کنم.» با میانگین \pm انحراف معیار

جدول ۳. گویه‌های جهانی شدن عامل دوم (نگرش سیاسی) و آمار توصیفی مربوط

شماره گویه در پرسش‌نامه	گویه	موافق تعداد (درصد)	نسبتاً موافق تعداد (درصد)	مطمئن نیستم تعداد (درصد)	نسبتاً مخالف تعداد (درصد)	مخالف تعداد (درصد)	میانگین \pm انحراف معیار
۱۷	جهانی شدن به ویژه در عرصه اقتصادی باعث مدیریت بهتر منابع محدود زمین می‌گردد و بسیار سودمند است.	۳۰ (۲۰)	۲۳ (۱۵)	۲۴ (۱۶)	۳۷ (۲۵)	۳۶ (۲۴)	$3/17 \pm 1/46$ n = 150
۱۸	حتی از مسایلی چون رعایت حقوق بشر و دموکراسی و مبارزه با تروریسم، اگر از جانب امریکا و هم پیمانانش مطرح شود بیزارم.	۲۳ (۱۵)	۲۲ (۱۵)	۲۲ (۱۵)	۵۱ (۳۴)	۳۱ (۲۱)	$2/70 \pm 1/36$ n = 150
۱۹	من به عنوان یک ایرانی، به سیاست‌های «جهانی شدن» اعتماد ندارم.	۳۱ (۲۱)	۲۲ (۱۵)	۲۷ (۱۸)	۵۲ (۳۵)	۱۸ (۱۲)	$2/97 \pm 1/35$ n = 150
۲۰	جهانی شدن باعث از بین رفتن آرمان‌ها و ارزش‌های فرهنگی ما می‌شود و من از آن بیزارم.	۳۵ (۲۳)	۳۲ (۱۵)	۱۸ (۱۲)	۴۴ (۲۹)	۳۱ (۲۱)	$3/09 \pm 1/49$ n = 150
۲۲	اگر جهانی شدن با محوریت آرمان‌ها و ارزش‌های فرهنگی و مذهبی ما صورت گیرد، از آن استقبال می‌کنم.	۲۸ (۱۹)	۳۹ (۲۶)	۴۳ (۲۹)	۲۶ (۱۷)	۱۴ (۹)	$3/27 \pm 1/22$ n = 150
۲۳	هدف اصلی از «جهانی شدن»، وابسته کردن کشورها به قدرت‌های جهانی است.	۲۲ (۱۵)	۳۰ (۲۰)	۲۵ (۱۷)	۴۳ (۲۹)	۳۰ (۲۰)	$2/81 \pm 1/36$ n = 150

۳/۱۲ ± ۱/۲۱ n = ۱۴۹	۱۶ (۱۱)	۵۰ (۳۴)	۴۰ (۲۷)	۲۲ (۱۵)	۲۱ (۱۴)	جهانی شدن به انباشت سرمایه جهانی در دست قدرت‌های جهانی می‌انجامد و من به شدت از آن متنفرم.	۲۷
۳/۱۶ ± ۱/۴۳ n = ۱۵۰	۱۷ (۱۱)	۴۸ (۳۲)	۲۳ (۱۵)	۱۸ (۱۲)	۴۴ (۲۹)	باید تمامی تلاش خود را در جهت تقویت احساسات ملی گرایانه به کار گیریم.	۲۸

جدول ۴. گویه‌های جهانی شدن عامل سوم (عملکرد) و آمار توصیفی مربوط

میانگین ± انحراف معیار	مخالف تعداد (درصد)	نسبتا مخالف تعداد (درصد)	مطمئن نیستم تعداد (درصد)	نسبتا موافق تعداد (درصد)	موافق تعداد (درصد)	گویه	شماره گویه در پرسش‌نامه
۴/۷۲ ± ۰/۵۲ n = ۱۴۹	۰ (۰)	۰ (۰)	۵ (۳)	۳۱ (۲۱)	(۷۶) ۱۱۳	حاضریم به عضویت انجمن‌های جهانی مدافع محیط زیست و صلح جهانی درآیم.	۲۴
۴/۶۳ ± ۰/۶۵ n = ۱۵۰	۰ (۰)	۰ (۰)	۱۴ (۹)	۲۸ (۱۹)	(۷۲) ۱۰۸	در صورت داشتن قدرت مالی، حاضر به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های خارجی هستم.	۲۶

میانگین ± انحراف معیار ۴/۶۳ ± ۰/۶۵، بیشترین درصد توافق را در کل پرسش‌نامه دارا بودند. گویه جهانی شدن عامل چهارم (دانش مدیریت منابع) و آمار توصیفی مربوط به آن، در جدول ۵ ارائه گردیده است.

گویه‌های جهانی شدن عامل سوم (عملکرد) و آمار توصیفی مربوط به آن‌ها در جدول ۴ ارائه گردیده است. در مقوله عملکرد، دو پرسش «حاضریم به عضویت انجمن‌های جهانی مدافع محیط زیست و صلح جهانی درآیم»، با میانگین ± انحراف معیار ۴/۷۲ ± ۰/۵۲ و «در صورت داشتن قدرت مالی، حاضر به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های خارجی هستم»، با

جدول ۵. گویه‌های جهانی شدن عامل چهارم (دانش مدیریت منابع) و آمار توصیفی مربوط

میانگین ± انحراف معیار	مخالف تعداد (درصد)	نسبتا مخالف تعداد (درصد)	مطمئن نیستم تعداد (درصد)	نسبتا موافق تعداد (درصد)	موافق تعداد (درصد)	گویه	شماره گویه در پرسش‌نامه
۴/۳۸ ± ۰/۶۶ n = ۱۵۰	۰ (۰)	۱ (۱)	۱۲ (۸)	۶۶ (۴۴)	۷۱ (۴۷)	جهانی شدن به ویژه در عرصه اقتصادی، باعث مدیریت بهتر منابع محدود زمین می‌گردد و بسیار سودمند است.	۲۵

میزان متوسط بود و این امر، با توجه به واقعیت پدیده جهانی شدن، برای قشر جوان، تحصیل کرده و نخبه‌های جامعه، قابل پیش‌بینی است. از سوی دیگر، این بدین معنا است که دانشجویان در عمل، فرایند جهانی شدن را به عنوان یک واقعیت پذیرا شده‌اند. این یافته تحقیق با نتایج پژوهش Tung (۱۵)، ادیسی (۱۷) و خواجه غریب (۱۸) مطابقت دارد. آن‌ها در پایان پژوهش خود نتیجه‌گیری می‌کنند که دانشجویان از

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این مطالعه، بررسی دانش و نگرش به جهانی شدن در بین دانشجویان شرکت کننده از ۱۳ دانشگاه علوم پزشکی کشور در مدرسه تابستانی شیراز بود. با توجه به یافته‌های توصیفی تحقیق، در نگرش به جهانی شدن، شناخت دانشجویان نسبت به فرایند جهانی شدن به میزان کمی بالاتر از

دارد. اما سلامت جهانی و جهانی‌سازی سلامت، به ندرت در برنامه آموزشی پزشکی لحاظ شده است. در حالی که پزشکی به طور فزاینده‌ای به عنوان مسئولیت اجتماعی تعریف می‌شود، که در مقابل سلامت تمام انسان‌ها صرف نظر از ملیت و نژاد آن‌ها است. از این‌رو، شایسته است که پزشکان آینده قادر به استفاده از دانش جهانی و تجربه خود برای بهبود سلامت و رفاه، بدون در نظر گرفتن حد و مرزی خاص باشند (۲۷-۳۱).

Coryell و همکاران طی پژوهشی در سه دانشگاه در که ایالات متحده آمریکا و انگلستان، دریافته‌اند که فرایند آموزش بین‌المللی نیاز به درک عمیق و مناسب از زمینه و چارچوب نهادی مؤسسات آموزشی دارد. همچنین آن‌ها اذعان داشتند که برای یادگیری به شکل آموزش جهانی، به یک درک مشترک از بین‌المللی شدن در آموزش از جمله در مواردی چون نتایج و پیامدهای یادگیری و روش‌های مختلف سنجش و ارزشیابی دانشجویان نیاز است (۱۴).

در مقوله عملکرد، دو پرسش «حاضر بودن برای عضویت در انجمن‌های جهانی مدافع محیط زیست و صلح جهانی» و «سرمایه‌گذاری در صورت داشتن قدرت مالی، در شرکت‌های خارجی»، بیشترین درصد توافق را در کل پرسش‌نامه دارا بودند. محافظت از محیط زیست و طرفداری از صلح جهانی، دو مؤلفه مهم در جهان‌نگری هستند که در مطالعات مختلف تأیید شده‌اند. **Lin** (۳۲) و **Fujikane** (۳۳) نیز هر کدام به نوعی یکی از چالش‌های قرن بیست و یکم را با هدف تربیت شهروندانی که بتوانند صلح را در جهان حاکم سازند، مورد توجه قرار داده‌اند. آن‌ها معتقدند که آموزش و پرورش قرن بیست و یکم باید بر تدریس فرهنگ صلح برای دانش‌آموزان تمرکز نماید؛ چرا که آموزش و پرورش، عامل مهمی برای ایجاد صلح جهانی می‌باشد. لازم است اهداف آموزش و پرورش در راستای هدف‌های مربوط به آگاهی‌های صلح‌جویانه بر اساس دوست داشتن تغییر جهت بدهد؛ یعنی می‌توان اذعان نمود که آموزش و یادگیری، بایستی در جهت هم‌زیستی و صلح جهانی باشد.

پدیده جهانی شدن حمایت می‌کنند و این در حالی است که مطالعه دیگری دال بر مخالفت یا داشتن دیدگاه انتقادی نسبت به جهانی شدن در گروه‌های اقلیت دانشجویان بود (۲۳).

یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که هیچ یک از متغیرهای زمینه‌ای سن، جنس و دانشکده محل تحصیل، رابطه معنی‌داری با نگرش به جهانی شدن ندارد. این نتایج بر خلاف مطالعات **Tung** (۱۵)، ادریسی (۱۷) و لطف‌آبادی (۲۰) مبنی بر وجود رابطه معنی‌دار بین عوامل دموگرافیک با نگرش به جهانی شدن بود. در مطالعه **Tung**، دانشجویان دختر نگرش مثبت‌تر و جوان‌ترها نگرش منفی‌تر داشتند (۱۵) و در مطالعه **Myers** در میان دانش‌آموزان اقلیت‌های قومی، دیدگاه‌های انتقادی نسبت به جهانی شدن بیشتر بود (۱۳).

بر اساس نتایج چهار عاملی اکتشافی در پرسش‌نامه متغیرهای جهانی شدن، مقوله نگرش فردی-اجتماعی با ۱۵ پرسش، مقوله نگرش اجتماعی-سیاسی با ۷ پرسش، مقوله عملکرد با دو پرسش و مقوله مدیریت منابع (عامل چهارم) تنها با یک پرسش مشخص شدند. در عین حال، مؤلفه‌های بعد فردی-اجتماعی پاسخگویان به جهانی شدن بیشتر بودند. شاید این امر، بیانگر این واقعیت است که در قرن بیست و یکم، بیشتر ترجیحات افراد در برخورد با پدیده جهانی شدن، به دیدگاه پراگماتیسمی نزدیک است که از دیدگاه‌های مهم در برنامه درسی می‌باشد (۲۷-۲۴).

سه پرسش در مقوله فردی-اجتماعی «داشتن منافع همکاری دانشگاه‌ها با دانشگاه‌های خارج از کشور و سازمان‌های جهانی»، «تمایل به نقل مکان برای یک موقعیت بهتر کاری در یک کشور دیگر» و «باور داشتن به اهمیت انعطاف‌پذیری در سازگاری با تغییر در دنیای ما»، بیشترین درصد توافق آرا را در پدیده جهانی شدن دارا بودند.

یافته‌های این مطالعه در راستای مطالعاتی است که همکاری جهانی در آموزش سلامت و تغییر در جهان متحول کنونی را ضروری می‌داند. اگر چه بسیاری از مسایل مربوط به سلامت، فراتر از مرزهای ملی است و نیاز به همکاری‌های بین‌المللی

دانشجویان در عمل، فرایند جهانی شدن را به عنوان یک واقعیت پذیرفته‌اند.

از بین مؤلفه‌های آموزش جهانی، مقوله نگرش فردی-اجتماعی یا شهروندی بیشترین میزان توجه را دارد. از این رو، شایسته است تا در آموزش حرف علوم پزشکی نیز مورد توجه قرار گیرد.

آگاهی از نظرات دانشجویان که مشتری اصلی آموزش هستند؛ ما را در استفاده از فرصت‌ها و شناخت بهتر چالش‌ها توانا می‌سازد. به طور کلی، توجه به نتایج حاصل از این تحقیق، با روشن ساختن الگوی نگرشی حاکم بر بخشی از جامعه دانشجویان، در خصوص پدیده جهانی شدن می‌تواند در امر برنامه‌ریزی، مورد توجه مراکز دانشگاهی و تحقیقاتی کشور واقع شود.

سپاسگزاری

بدینوسیله از تمام شرکت کنندگانی که با حوصله و دقت تجارب ارزشمند خود را در اختیار پژوهشگران گذاشتند، تشکر و قدردانی می‌شود.

References:

1. Brunner JJ. Globalization, education and the technological revolution. *Prospects* 2001; 31(2): 131-48.
2. Bagheri Noaparast K. Globalization, information revolution, and their relations to education: Emphasizing JF Lyotard's view. *Journal of Educational Innovations* 2008; 22: 145-58. [In Persian]
3. Eaton DM, Redmond A, Bax N. Training healthcare professionals for the future: Internationalism and effective inclusion of global health training. *Medical Teacher* 2011; 33(7): 562-9.
4. Tohydfa M. *Proceedings Culture in the Age of Globalization: Challenges and Opportunities*. Tehran: Rozaneh; 2003:45-63 [In Persian]
5. Bagheri Noaparast K. Globalization, information revolution, and their relations to education: Emphasizing JF Lyotard's view.

از جمله محدودیت‌های این مطالعه، مشکلی بود که در زمینه مطالعات علوم انسانی و نظرسنجی وجود داشت. دسترسی سریع به پاسخگویان، طفره رفتن آنان از تکمیل پرسش‌نامه به هر دلیل اعم از بی‌حوصلگی یا ترس، عدم تحویل پرسش‌نامه تکمیل شده به دلایلی مانند فراموش کردن، و باز نشدن فایل ارسال شده، از جمله مواردی بود که انجام این پژوهش را با مشکل مواجه می‌ساخت. دومین و شاید از مهم‌ترین محدودیت‌های این تحقیق را می‌توان کمبود در خصوص این موضوع، یعنی نظرات دانشجویان نسبت به پدیده جهانی شدن در علوم پزشکی برشمرد.

نتیجه‌گیری

هدف از انجام این مطالعه، بررسی دانش و نگرش به جهانی شدن در بین دانشجویان شرکت کننده از ۱۳ دانشگاه علوم پزشکی کشور در مدرسه تابستانی شیراز بود. با توجه به یافته‌های توصیفی تحقیق، در نگرش به جهانی شدن، شناخت دانشجویان نسبت به فرایند جهانی شدن به میزان کمی بالاتر از میزان متوسط بود. از سوی دیگر، این بدین معنا است که

- Journal of Educational Innovations 2008; 22: 145-58. [in Persian] (تکراری ۲)
6. Kirkwood TF. Our global age requires global education: Clarifying definitional ambiguities. *The Social Studies* 2001; 92(1): 10-5.
7. Fraser SW, Greenhalgh T. Coping with complexity: educating for capability. *British Medical Journal* 2001; 323(7316): 799-803.
8. Battat R, Seidman G, Chadi N, et al. Global health competencies and approaches in medical education: a literature review. *BMC Medical Education* 2010; 22(10): 94-8.
9. Giddens A. *Global perspectives*, translator Mohammed Reza Jalaeipour second edition, New Publications, Tehran: Rose; 2005.
10. Dent JA, Harden RM. *New horizons in medical education. A Practical Guide for Medical Teachers*. Edinburgh: Elsevier Churchill Livingstone; 2005: 2-6.
11. Dedorah M, Anthoni R, Nigel B. *Training healthcare professionals for the future: Internationalism and effective inclusion of*

- global health training. *Medica Teacher* 2011; 33(7): 562-9.
12. Brown JG. High school students' perceptions of attitude toward globalization: an analysis of international baccalaureate students in estado México, and Texas, USA. Diss. Texas A&M University, 2006.
 13. Myers JP. Exploring adolescents' thinking about globalization in an international education program. *Journal of Research in International Education* 2010; 9(2): 153-67.
 14. Coryell JE, Durodoye BA, Wright RR, et al. Case Studies of Internationalization in Adult and Higher Education inside the Processes of Four Universities in the United States and the United Kingdom. *Journal of Studies in International Education* 2012; 16(1): 75-98.
 15. Tung LC. The emotional intelligence and attitudes toward globalization of future engineering professionals. Diss. Spalding University, 2009.
 16. Briers GE, Glen C, Shinn AN. Through students' eyes: perceptions and aspirations of college of agriculture and life sciences students regarding international educational experiences. *Journal of International Agricultural and Extension Education* 2010; 17(2): 5-20.
 17. Edrisi A. Factors affecting young people's attitude to global culture. *National Studies* 2007; 8 (4): 99-118. [In Persian]
 18. Khajeh Gharib S. Sociological attitude OF Tabriz University students about working satellites with emphasis on cultural globalization. [Thesis]. University of Tabriz; 2003[In Persian]
 19. Steiner BD, Carlough M, Dent G, et al. International crises and global health electives: lessons for faculty and institutions. *Academic Medical* 2010; 85(10):1560-3.
 20. Lotf Abadi H. Theorizing and scale for assessing the value system of young students in Iran. *Journal of Educational Innovation* 2004; 3(7) [In Persian]
 21. Anspacher M, Frintner MP, Denno D, et al. Global health education for pediatric residents: a national survey. *Pediatrics* 2011; 128(4):959-65.
 22. Nelson BD, Amy S, Patrick TL. Bridging the global health training gap: Design and evaluation of a new clinical global health course at Harvard Medical School. *Medical Teacher* 2012; 34(1): 45-51.
 23. Pick D, Taylor J. Economic rewards are the driving factor: neoliberalism, globalization and work attitudes of young graduates in Australia. *Globalization, Societies and Education* 2009; 7(1): 69-82.
 24. Dam GT, Voloman M. Critical thinking as a citizenship competence: teaching strategies. *Learning and Instruction* 2004; 14(4):359-79.
 25. Drain PK, Primack A, Hunt DD, et al. Global health in medical education: A call for more training and opportunities. *Academic Medical* 2007;82(3):226-30.
 26. Anderson KC, Slatnik MA, Pereira I, et al. Are we there yet? Preparing Canadian medical students for global health electives. *Academic Medicine* 2012; 87(2): 206
 27. Bohman J. Theories, practices, and pluralism a pragmatic interpretation of critical social science. *Philosophy of the Social Sciences* 1999; 29(4):459-80.
 28. Nelson BD, Izadnegahdar R, Hall L, et al. Global health fellowships: a national, cross-disciplinary survey of US training opportunities. *Journal of Graduate Medical Education* 2012; 4(2): 184-9.
 29. Francis ER, Nichole G, Marilyn M, et al. The Global Health Curriculum of Weill Cornell Medical College: How One School Developed a Global Health Program. *Academic Medicine* 2012; 87(9): 1296-302.
 30. Crump JA, Sugarman J. Ethical considerations for short-term experiences by trainees in global health. *The Journal of the American Medical Association* 2008; 300(12):1456-8.
 31. Godkin M, Savageau J. The effect of medical students' international experiences on attitudes toward serving underserved multicultural populations. *Family Medicine* 2003; 35(4):273-8.
 32. Lin J. Love, peace, and wisdom in education: Transforming education for peace. *Harvard Educational Review* 2007; 77(3): 362-5.
 33. Fujikane H. Approaches to global education in the United States, the United Kingdom and Japan. *International Review of Education* 2003; 49(1):133-52.